

**Андрій Грубінко,**  
доктор історичних наук, професор  
кафедри теорії права та конституціоналізму,  
директор Центру стратегічної аналітики  
та міжнародних студій Західноукраїнського  
національного університету;  
ORCID: 0000-0002-4856-5831

## УКРАЇНСЬКО-БРИТАНСЬКІ ВІДНОСИНИ НА ЕТАПІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (2022–2025 РОКИ)

**Анотація.** У статті досліджено розвиток українсько-британських відносин на етапі широкомасштабної війни росії проти України та розглянуто передумови їх активізації в умовах першого періоду російсько-української війни у 2014–2021 роках. Оцінено роль Великої Британії у протистоянні України російській військовій агресії, що стало новим етапом зовнішньої політики держави, та проаналізовано особливості оновлення договірної бази відносин між державами. Непохитна підтримка з боку Сполученого Королівства відкриває перспективи для подальшої двосторонньої співпраці задля досягнення справедливого миру і відбудови України та розвитку стратегічних відносин. В умовах зменшення участі США в підтримці України роль Великої Британії в системі європейської безпеки зростає, попри її обмежені можливості самостійного впливу на розв'язання міжнародних проблем. Україні й Великій Британії доведеться багато працювати над збереженням наявних і формуванням нових багатосторонніх форматів взаємодії на регіональному рівні.

**Ключові слова:** військова агресія, Велика Британія, стратегічні відносини, європейська безпека, гарантії безпеки, українська еміграція, сторічна угода, військова допомога, НАТО, ЄС.

Спільна зовнішня загроза, а надто цивілізаційна, як ніщо інше зближує народи й держави. Це можна впевнено стверджувати про сучасні відносини України та Великої Британії, що розташовані на протилежних географічних флангах Європи та мають різний історичний, державотворчий і соціокультурний досвід, але

їх тісно поєднує спільна турбота про європейське сьогодні й майбутнє, що зазнає системного наступу сучасної тоталітарної імперії — путінської росії. Майбутнє демократичної Європи в широкому форматі залежить від збереження державності України як її невіддільного елемента й суб'єкта. Таку реальність однією з перших усвідомила політична еліта Великої Британії.

З огляду на проукраїнську позицію Сполученого Королівства та його готовність розвивати співпрацю з нашою державою вітчизняні дослідники надають дедалі більше уваги історії українсько-британських відносин. Водночас сучасний період цих взаємин із 2014 та особливо 2022 років і досі не достатньо вивчений. Виокремимо наукові публікації британців Єгора Браїляна [1], Андрія Грубінка та Наталі Буглай [2], Юлії Стужук [3], у яких висвітлено здобутки міждержавних відносин, зокрема й після 2022 року. У праці Наталі Яковенко та Євгена Лузана [4] проаналізовано головні тенденції розвитку відносин України та Великої Британії, серед яких і підписання Угоди про співробітництво у сфері безпеки в січні 2024 року. Водночас упродовж 2024–2025 років у системі міжнародних відносин і двосторонній співпраці відбулися зміни, які потребують дослідження.

Українсько-британські міждержавні відносини, які сягають корінням кінця 1991 року, значно активізувалися з 2014 року — початку російської військової агресії проти України. Уряд Великої Британії підтримав територіальну цілісність України, засудив дії росії та схвалив ініціативу про її виключення з низки міжнародних організацій (насамперед Групи восьми). Незначна залежність від російських енергоносіїв, напружені політичні відносини з кремлем, підтримка США та прагнення посилити свої позиції в межах НАТО дали британському керівництву змогу відверто критикувати дії москви. Офіційний Лондон став одним з ініціаторів запровадження санкцій ЄС проти росії, а також виділення фінансової та військово-технічної допомоги Україні. Велика Британія надавала постійну дипломатичну підтримку Україні на багатосторонньому рівні (в межах Організації Об'єднаних Націй, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Ради Європи) й увійшла до трійки найбільших закордонних інвесторів в українську економіку.

Вихід Великої Британії з ЄС (брекзит) послабив євроінтеграційні позиції України (через втрату одного з головних партнерів)

і посилив проросійські впливи в Європі. Однак брекзит відкрив можливості для поглиблення двосторонньої співпраці, насамперед торговельної. Велика Британія стала одним з основних партнерів України у впровадженні реформ, захисті суверенітету від зовнішніх загроз та інтеграції в західні міжнародні об'єднання.

У комплексній міждержавній Угоді про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство від 8 жовтня 2020 року українсько-британські відносини вперше названо стратегічними й передбачено всеохопну зону вільної торгівлі товарами та послугами на рівні Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Особливо активізувалася військова співпраця. У статті 9 українсько-британської угоди подано вичерпний перелік її напрямів: спільне розроблення воєнної доктрини, взаємодія розвідки, закупівлі військової техніки, співпраця в галузі охорони здоров'я військовослужбовців тощо. У межах британської навчально-тренувальної місії «Orbital» до 2022 року підготовку пройшли 22 тис. військовиків [5]. Розпочато процес переоснащення Військово-морських сил України сучасними ракетними катерами й будівництво берегової інфраструктури (порт «Очаків») для їх обслуговування.

З посиленням російської агресії та виходом із ЄС британське керівництво зосередилося на проблемі безпеки регіону Центрально-Східної Європи. Завдяки проголошеній у березні 2021 року стратегії відновлення світового лідерства «Глобальна Британія в епоху конкуренції: комплексний огляд безпеки, оборони, розвитку та зовнішньої політики» й активній участі в посиленні східного флангу НАТО Велика Британія поступово збільшила свою присутність у регіоні [6]. Вона стала другим за значенням партнером України після США. Лондон мав можливість діяти прямо в тих ситуаціях, коли Вашингтону це було недоцільно. Прикладом став інцидент з есмінцем «HMS Defender» біля узбережжя Криму 23 червня 2021 року [7]. Оскільки Уряд Британії не брав участі в Нормандському переговорному форматі та не залежав від інституційних обмежень ЄС, це розв'язувало йому руки у відносинах з Україною.

Загроза прямого вторгнення російських військ в Україну змусила Уряд Великої Британії 2021 р. нарешті ухвалити рішення про надання летального оборонного озброєння. Упродовж грудня 2021 – лютого 2022 рр. до України прибули кілька військово-транспортних літаків Повітряних сил Великої Британії, які початково доставили

2 тис. протитанкових комплексів «NLAW» та інше озброєння, що відіграло критично важливу роль для України в перші тижні вторгнення росії. Інформація від британської розвідки була життєво важливим чинником раннього стримування агресії. На початку 2022 р. тодішня Міністерка закордонних справ Ліз Трасс підтримала план щодо розсекречення великої кількості розвідувальних даних про росію: їх уперше оприлюднили, щоб послабити російський уряд у разі вторгнення [8]. 1 лютого 2022 р. Україну з офіційним візитом відвідав тогочасний Прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон. Уже тоді, за три тижні до війни, британська сторона була в авангарді військової допомоги Україні, випереджаючи навіть американських партнерів. Коли в низці європейських столиць вважали, що російські війська захоплять Україну від кількох годин до трьох діб, у Лондоні й далі планували допомогу та надавали її.

Вторгнення росії на територію України 24 лютого 2022 року підняло на новий рівень британсько-українські відносини. Чітка проукраїнська позиція владної Консервативної партії, її міністрів та особисто Прем'єра, а також досягнення міжпартійного консенсусу створили необхідне підґрунтя для формування системи стримування подальшої російської агресії, що передбачало постійну дипломатичну підтримку, антиросійські санкції та військову допомогу. Україна відчувала надзвичайно активне сприяння Великої Британії. Пожвавлення двосторонніх контактів, щоденне передання актуальних даних від британської розвідки, безпрецедентна санкційна активність, масштабне постачання зброї та прагнення модерувати український контекст у діяльності міжнародних організацій зробили британський чинник незамінним у зовнішній політиці України.

Попри втрати дивідендів від утримання російського майна, британська сторона першою наважилася на безпрецедентні обмеження за ознакою країни походження власника аж до замороження й арешту активів фізичних осіб. Під «пекельні» персональні санкції потрапили володимир путін, Сергій Лавров, Сергій Шойгу, топдіячі чинного режиму, їхні діти й інші члени сімей. З російського ринку доволі швидко вийшла абсолютна більшість численних британських корпорацій, а ті, які вагалися (наприклад, «Shell»), зазнали збитків через вторинні міжнародні санкції та іміджеві втрати. Велика Британія запровадила ембарго на

імпорт російської нафти, обмежила торгівлю з рф та діяльність російських фірм і банків, скасувала авіасполучення, ухвалила заборону кредитування російських юридичних осіб та уряду, а також підтримала відключення провідних російських банків від системи «SWIFT».

В умовах війни найбільш актуальною та дієвою стала пряма британська військова допомога. Насамперед ідеться про постачання озброєння вартістю мільярди фунтів стерлінгів, яке Велика Британія, на відміну від низки європейських партнерів, надавала максимально оперативно, деполітизовано, дебюрократизовано та безумовно. Ще до рішення адміністрації США про виділення Україні танків «Abrams» і задовго до дозволу Німеччини на надання танків «Leopard» у Лондоні ухвалили рішення щодо танків «Challenger». Британці допомогли іншим партнерам подолати психологічний бар'єр і перегорнути сторінку під назвою «не провокувати агресора». До цього були протикорабельні ракетні комплекси «Harpoon», надання яких відбило в росіян бажання десантуватися в Одесі, гелікоптери «Sea King» і, найважливіше, — далекобійні ракети «Brimstone» і «Storm Shadow», якими Україна завдає ударів по військових об'єктах у росії після отримання відповідного дозволу від США в листопаді 2024 року. Із липня 2022 року на полігонах Великої Британії пройшли підготовку майже 50 тис. українських військовиків (операція «Interflex») [9].

Одним із визначальних чинників стабільної та надзвичайно результативної британської допомоги Україні стала послідовність позиції урядів. Головні парламентські фракції (консерватори, лейбористи та ліберальні демократи) завжди одностайно підтримували Україну. Після 24 лютого 2022 року у Великій Британії вже змінилися чотири прем'єр-міністри. Усі вони дотримувалися курсу своїх попередників щодо підтримки України та протидії російській агресії. До того ж Перший міністр та Уряд Шотландії надали фінансову й гуманітарну допомогу Україні. Окрім угруповання лівих колишнього лідера лейбористів Джеремі Корбіна, жодна політична сила не виступала проти британської підтримки України. Навіть праві популісти (ультраправі партії реформ Найджела Фараджа) не намагалися скористатися риторикою, що іноді лунала в соціальних мережах, про потребу зосередитися на внутрішніх економічних проблемах замість допомоги Україні [10].

Кір Стармер після перемоги лейбористів на загальних виборах у липні 2024 року запевнив громадськість у «непохитній відданості» нового Уряду допомозі Україні [11]. Партія пообіцяла й далі надавати військову, фінансову та дипломатичну підтримку на наявному рівні, наполягати на притягненні росії до відповідальності за вторгнення, зокрема й підтримувати зусилля зі створення міжнародного трибуналу для засудження злочину агресії, та принципово підтримала прагнення України до членства в НАТО [12]. Одним з актуальних напрямів міждержавної співпраці стала робота над розв'язанням проблеми передання заморожених у британських банках значних російських фінансових активів для допомоги Україні.

У грудні 2024 року Державний секретар з питань оборони Джон Гілі вперше заявив про можливість направити британських військовиків до України з метою продовження підготовки українських бійців, що раніше вважали червоною лінією [13]. Утім, під впливом міжнародних чинників ця ідея переросла в більшу ініціативу з направлення миротворчого контингенту, чи радше сил стримування, для гарантування миру в Україні після досягнення припинення вогню. Ініціативу підтримали в межах новоствореної міжнародної «коаліції охочих».

Високий рівень сприяння з боку однієї держави-партнера справедливо можна вважати комплексним і безпрецедентним за всю історію незалежності України. За даними Єврокомісії, обсяг допомоги від Великої Британії в період із 24 січня 2022 до 30 червня 2024 років становив 13,1 млрд євро (четверта позиція після США, ЄС і Німеччини). Значна частина цієї суми припала саме на військову підтримку. Британська сторона багато уваги зосередила на наданні макрофінансової допомоги Україні, спрямувавши понад 500 млн фунтів стерлінгів, а також на лобюванні нових траншів від Світового банку, Групи семи і Європейського банку реконструкції та розвитку.

Вагомим чинником формування позиції Великої Британії щодо України під час війни стала прихильність громадськості: суспільна підтримка надання допомоги й досі доволі висока (54%), але поступово знижується, що не дивно. Найвищий показник зафіксували в лютому 2023 року (68%). Згідно з даними «Ipsos» за листопад 2024 року, британська громадськість залишається глибоко стурбованою через війну в Україні: принаймні 7 із 10 осіб

висловлюють занепокоєння щодо впливу на цивільне населення України (77%), економіку Великої Британії (73%) та її національну безпеку (71%) [14]. 46% респондентів вважають, що обсяг британської допомоги Україні достатній, 18% висловлюються за його збільшення, а 20% вважають його надмірним [15].

Принципову реакцію на вторгнення продемонструвала й переважна більшість представників британського бізнесу, який працював у росії. Великі компанії розірвали зв'язки з країною-агресором. Водночас помітно історичну закономірність, що під час війни зростає промислове виробництво. Насамперед очікувано активізувалася британська військова промисловість. Відповідно до даних НАТО, з 2014 до червня 2024 років видатки Великої Британії на оборону зросли на 25%, що є третім показником після США та Німеччини.

Позитивному сприйняттю допомоги Україні не завадила навіть певна напруга у Великій Британії, яка виникла на початку війни через зростання цін на харчі, що начебто було пов'язано з вторгненням. Безумовно, Україна посідає важливе місце в глобальному сільськогосподарському виробництві. Однак, як зазначають аналітики, Велика Британія імпортує порівняно невеликі обсяги харчових продуктів і сировини з України, а встановлення цін у державі залежить від світових умов [14]. Головними чинниками економічної кризи стали брекзит і наслідки епідемії COVID-19, а війна в Україні посіла лише третю позицію.

Велика Британія зробила значний внесок у гуманітарну допомогу Україні. Спільно з Польщею вона підтримала програму вартістю 10 млн фунтів стерлінгів, що передбачає будівництво двох тимчасових поселень для внутрішньо переміщених осіб на Заході та в Центрі України [16]. Уряд виділяв кошти на різні проєкти: засоби гігієни та медикаменти для постраждалого населення й поранених військовиків, медичне обладнання, рятувальну техніку, енергетичне устаткування, забезпечення роботи органів прокуратури, суддів і судових експертів з метою збору даних і розслідування проваджень щодо скоєних росіянами злочинів, а також озброєння. У грудні 2021 року створено Фонд партнерства для стійкої України спільно з Канадою, США, Швейцарією та Швецією [17].

Мультинаціональна Велика Британія прихистила багатьох українців, які тікали від війни. За даними ООН, станом на липень 2025 року держава посідала п'яте місце за кількістю прийнятих на

своїй території українських біженців (254,6 тис. осіб) [18]. Попри особливості процедури отримання дозволу на проживання, Велика Британія залишається доволі популярною для чергової хвилі еміграції українців, що сягає корінням кінця XIX століття. Чимало родин спершу приймали українських біженців у своїх приватних будинках, школах та інших приміщеннях громад. До надання допомоги (гуманітарної та військової) активно долучилися британські компанії, чий співробітники часто брали на себе додаткові фінансові зобов'язання. У березні 2022 року стало відомо про особисту щедрю пожертву Королеви Єлизавети II для підтримки українських біженців [19]. На той час іще наслідний Принц Чарльз (нині — Король Чарльз III) засудив вторгнення, назвавши його війною проти демократії і свободи.

Головне екзистенційне питання міждержавної співпраці полягає в тому, чому Велика Британія так активно підтримує Україну. Виокремимо основні чинники, що зумовили політику британського сприяння.

1. Війна в Україні та відповідний міжнародний резонанс стимулюють зростання глобальних амбіцій британського політикуму. Брекзит завдав значних іміджевих втрат на світовій арені, насамперед у Європі. Держава гостро потребує додаткового підтвердження офіційно задекларованої стратегії «глобального охоплення». Активне залучення в процеси, пов'язані з російсько-українською війною, варто розглядати вкупі з участю держави в новому форматі глобального американсько-китайського протистояння — альянсі «AUKUS» (військовий союз Австралії, Великої Британії та США). Не посилило британських позицій у світі й невіддале виведення частин Збройних сил (разом із військами США) з Афганістану в серпні 2021 року.

2. Війна в Україні й потреба в реінкарнації НАТО зумовили нове піднесення американсько-британського «особливого партнерства» й надали йому додаткового сенсу. Британські еліти чудово розуміють, що головною гарантією збереження глобального впливу їхньої держави є тісні відносини зі США. Союзники синхронні у своїх міжнародних діях, а Велика Британія часто виконує ту «чорнову» роботу, яка є недоречною для США з погляду політичних інтересів, у контексті стримування російського агресора.

3. У геополітичних інтересах Великої Британії — допомогти Україні вийти з війни в якомога сильнішому стані, відновити

економічну та політичну структуру. Повоєнна Україна може стати основним європейським союзником на кордоні із загрозливим супротивником. Ослаблена Україна лише заохотить росію до агресії в інших регіонах. Тому Уряд Британії активізував підтримку України. Крім того, ймовірно, що Велика Британія матиме значну політичну волю для допомоги Україні в реструктуризації економіки.

4. Серед внутрішніх причин — перманентна політична криза, яку Велика Британія переживала в завершальний період чотирнадцятирічного правління консерваторів. Внутрішньопартійні конфлікти, наслідки епідемії COVID-19 і брекзиту для економіки, непевні позиції на міжнародній арені консерватори прагнули хоча б частково компенсувати успіхами у відносинах з Україною, щоб відродити лідерські позиції Великої Британії в НАТО та посилити регіональний вплив у Центрально-Східній Європі.

На реалізацію останнього пункту спрямована ініціатива створення «малого» альянсу України, Великої Британії та Польщі, яку 21 січня 2022 року анонсувала Л. Трасс [20]. У контексті актуальної потреби формування нових міжнародних союзів ідеальним варіантом стане заснування партнерського до НАТО нового широкого безпекового альянсу (можливо, на рівні Балто-Чорноморської ініціативи), що дасть змогу інтегрувати пострадянські держави регіону в систему трансатлантичної безпеки навіть у умовах невизначеності щодо вступу в НАТО.

5. Важливу роль у формуванні британської позиції відіграла свідомість населення, яке продемонструвало справжню відданість ідеалам і принципам демократії, поваги до прав людини, недоторканності державного суверенітету та, зрештою, простої людяності. Прагнення бути на правильному боці історії для британців стало вже традиційним, а етичність у зовнішній політиці неодноразово демонстрували британські уряди новітнього часу. Громадська думка не сприйняла кризу вартості життя як виправдання для вторгнення в Україну. Відразу до правління кривавого диктатора переважила заклики «триматись осторонь» і «зосередитися на внутрішніх проблемах» через страх спровокувати росію [21]. Такі наративи намагалися (але безуспішно) поширювати в суспільстві проросійська агентура та електронні засоби масової інформації, які після 2022 року зазнали у Великій Британії відчутного удару.

6. Прихильникам політики умиротворення агресора й тези про виправданість «життєвих інтересів росії» нагадаємо, що вона разом із Великою Британією, США та Францією 1994 року в Будапешті підписала Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Попри загальновідому нікчемність цього акта, британські уряди діють цілком логічно, дотримуючись принаймні мінімальних морально-політичних зобов'язань допомогти українцям зберегти державність.

У цьому контексті на утвердження двосторонньої співпраці, що під час війни фактично вийшла на рівень союзницької, спрямована Угода про співробітництво у сфері безпеки, яку підписали в Києві 12 січня 2024 року. Її зміст ґрунтується на необхідності гарантій безпеки в умовах війни. Впродовж першої половини 2024 року Україна підписала понад десять таких угод, однак першу й найширшу за змістом — із Великою Британією. Вона закріпила зобов'язання про взаємодопомогу в умовах протидії військовій агресії росії та має на меті довгострокову підтримку розвитку оборонного комплексу України [22]. Угода фактично є перехідним етапом на шляху України до членства в НАТО й передбачає конкретну співпрацю сторін за різними напрямками. Знаковою є наявність механізму оперативного реагування на ймовірний новий збройний напад росії на Україну. Водночас термін «гарантії безпеки» в тексті документа відсутній.

7. Дуже важливим є висвітлення правди про війну в Україні та політику російського керівництва, яку британці отримують із національних засобів масової інформації. Саме тому такі ліві та відверто проросійські угруповання, як «Stop the War», або окремі представники академічного середовища (наприклад, Джон Міршаймер), які поширюють російські наративи про провину НАТО та політики Заходу за війну в Україні, залишаються на маргінесі суспільно-політичних настроїв [23].

8. Важливо взяти до уваги психологічно-історичний чинник. Жива пам'ять про період холодної війни, коли росію мало знали, але боялися як ворога й готувалися до протистояння, позначається й на сучасному сприйнятті. І воно не безпідставне, адже, за багатьма оцінками, росія сьогодні значно агресивніша та небезпечніша, ніж свого часу був СРСР. Тривалий негативний досвід російського впливу у Великій Британії від середини 2000-х років

(вбивства Олександра Литвиненка та Бориса Березовського, отруєння Сергія та Юлії Скрипалів у Солсбері, шпигунські скандали, підтримка росією брекзиту, втручання у виборчі процеси) посилили сприйняття росії як ворога. Тому абсолютна більшість британців само собою сприймала ставлення до України як до жертви.

Уряд К. Стармера ще більше розвинув свою активну проукраїнську позицію, підписавши 16 січня 2025 року з Україною Угоду про сторічне партнерство. Дещо незвична форма нового документа з розгорнутим уточнювальним додатком засвідчує комплексність і всеохопність. В угоді йдеться про оборону та безпеку (на цьому, а також військово-промисловій співпраці зосереджено основну увагу), взаємодію в галузі мореплавства й морського розмінування, економіку й торгівлю, енергетику й клімат, правосуддя, правоохоронну діяльність і притягнення агресора до кримінальної відповідальності, протидію інформаційним загрозам і дезінформації, співпрацю у сфері науки, технологій та інновацій, соціальну сферу, культуру та спорт. Зафіксовано партнерство у сфері морської безпеки та створення спеціальних спільних флотилій, зокрема й для зміцнення безпеки в Балтійському, Чорному та Азовському морях, що покликане продовжити перші кроки, які сторони зробили в цьому напрямі до війни.

Принципово новим є пункт про створення спільних підрозділів швидкого реагування, які за потреби можуть бути залучені на території однієї зі сторін, а також на території союзних та інших держав [24]. Він, по суті, продовжує формування компонента колективної оборони за аналогією до статті 5 Північно-атлантичного договору, адже безпекова угода від 12 січня 2024 року містить пункт про взаємне реагування у разі нападу на одну зі сторін. В угодах зазначено, що тоді «обидва Учасника протягом 24 годин проведуть консультації для визначення заходів, необхідних для протидії або стримування агресії». Такі положення є безпрецедентними в системі партнерських відносин України з іншими державами. Важливим елементом є чітка фіксація в угоді зобов'язання британської сторони надавати Україні військову допомогу обсягом не менш ніж 3 млрд фунтів стерлінгів на рік до 2030/31 року і «до тих пір, поки буде потрібно для підтримки України». Цей пункт став можливим завдяки підтримці провідних парламентських партій Великої Британії, де, на відміну від США та низки інших держав Заходу, передання влади від однієї

політичної сили до іншої не створює загрози припинення чи істотного скорочення допомоги Україні.

Окрім оборонно-безпекової сфери, сторічна угода передбачає співпрацю сторін у відбудові та зміцненні стійкості України за допомогою розвитку спільного режиму вільної торгівлі, реформування економіки й державного сектору, залучення інвестицій. Це свідчить про віру британців у збереження та відродження Української держави, проектування спільного майбутнього і наявність власних різноманітних інтересів в Україні.

Водночас угода має низку недоліків і суперечностей. Зазначення строку дії навіть у назві — доволі нестандартний крок, спрямований радше на емоційний ефект з метою переконати всіх (насамперед себе) в серйозності намірів. Зрештою, основні положення нової угоди зведені до рівня декларації, що, як відомо, не має самостійного юридичного статусу без рамкової угоди, а отже, не передбачатиме жодних правових наслідків у разі невиконання. Про неможливість судового оскарження відповідних дій однієї зі сторін прямо зазначено в прикінцевих положеннях. Угоду поспішали підписати до інавгурації Дональда Трампа, саме напередодні, що мало надіслати майбутній американській адміністрації послання про готовність офіційного Лондона до рішучих дій і проявів певної самостійності на тлі зниження активності в Парижі й передвиборчої лихоманки в Берліні. Нікуди не зникло історичне прагнення Великої Британії вдарити сильніше своїх можливостей. Утім, з усією повагою до цієї унікальної держави та її міжнародного впливу зазначимо, що самостійно вона не зможе довго нести тягар комплексної допомоги Україні. Її економіка останніми роками надто ослаблена, а скорочення чисельності армії ще з 2010-го ставить під сумнів спроможність проводити тривалі й масштабні військові операції за кордоном.

Нова угода не надає Україні додаткових гарантій безпеки. Принаймні публічних. Оголошено про наявність закритої частини угоди, яка, очевидно, буде реалізована залежно від розвитку безпекової ситуації. Сигналом для посилення гарантій може бути згадка про «спільне використання військових формувань та інших спеціалізованих структур для надання широкого спектра послуг у сфері взаємної оборони та безпеки». Їхні завдання, можливості та обсяги наразі є маловідомими, а застосування залежатиме від міжнародної кон'юнктури. Це стосується й потенційної

участі британської сторони в міжнародній миротворчій місії в Україні, про що в угоді не йдеться.

У документі не зазначено про союзні відносини сторін. Попри наявність елементів військово-політичного союзу, жодна зі сторін їх такими не називає. До підписання угоди Володимир Зеленський ужив формулювання «міцне партнерство». Очевидно, причина в британській стороні. У Великій Британії, як і в більшості держав Європи, не прийнято відкрито декларувати союзні відносини. Такого офіційного статусу не мають навіть історично «особливі відносини» зі США. Однак з огляду на сучасний контекст укладення угоди згадка в тексті документа про союзні відносини була б виправдана.

Отже, на основі аналізу історичного досвіду та сучасного стану українсько-британських відносин у контексті російсько-української війни виокремимо низку тенденцій.

Активне залучення до міжнародного протистояння сучасній російській військовій агресії проти України відкрило нову сторінку в історії зовнішньої політики Великої Британії. Беззастережна допомога українцям у боротьбі проти жорстокого завоювання справді неоціненна та створює значні перспективи для подальшої співпраці з метою досягнення справедливого миру й відбудови України. Міжнародні інтереси Великої Британії цілком цьому сприяють. Лондон намагався посісти перше місце серед європейських союзників України, надавши безпрецедентну військову підтримку.

Велика Британія підтверджує незмінну зацікавленість у розвитку стратегічної співпраці з Україною. Сучасні загрози цінностям демократії, свободи й цілісності державної безпеки є спільними для обох сторін. Британська громадськість і влада розуміють значення державності України для власної, європейської та світової безпеки, міжнародних інтересів, а тому готові інвестувати в неї можливі ресурси в довгостроковій перспективі.

Велика Британія залишається послідовним і фактично безумовним прихильником європейської та євроатлантичної інтеграції України, що вигідно вирізняє її серед низки західних партнерів, зокрема й США.

Сторони чітко усвідомлюють і потенціал, і реальні межі міждержавної взаємодії, зумовлені як внутрішніми проблемами розвитку, так і слабко прогнозованими змінами міжнародних трендів. Однак навіть Велика Британія, попри всі прагнення, сьогодні має

доволі обмежений міжнародний вплив і змушена традиційно орієнтуватися на позицію США та європейських партнерів. Сторонам доведеться докласти багато зусиль для втілення спільних планів, насамперед збереження наявних і формування нових багатосторонніх форматів регіональної взаємодії. Тому надто оптимістичний сторічний строк українсько-британської угоди короткочасно надихає, але не гарантує далекосяжних позитивних результатів.

Варто зважати й на наявність червоних ліній у міжнародній політиці Великої Британії, що зумовлені її місцем у системі колективної безпеки Заходу й небажанням безпосередньо бути залученими до війни на полі бою. Британські війська не воюватимуть проти армії росії, якщо бойові дії не поширяться на територію країн НАТО. В Лондоні не підтримують членства України в Альянсі за будь-яку ціну, хоча й не заперечують такої перспективи в майбутньому. Тут головну роль відіграє позиція керівництва США.

Об'єктивна асиметричність міждержавної співпраці зобов'язує насамперед українську сторону докласти максимум зусиль для збереження відносин і поширення своїх інтересів. Слід констатувати, що саме загострення російської агресії та брекзит стали найефективнішими чинниками активізації проукраїнської позиції британських еліт. Тому не варто забувати одвічний принцип зовнішньої політики Сполученого Королівства, що його у ХІХ столітті сформулював Генрі Пальмерстон: «У нас немає ні вічних союзників, ні постійних ворогів, але постійні й вічні наші інтереси, і захищати їх — наш обов'язок».

Кардинальна зміна влади у США поставила на порядок денний проукраїнської міжнародної коаліції необхідність трансформувати наявний формат її діяльності. Тому ініціатива «Рамштайн», імовірно, відійде в минуле або ж значно наблизиться до рівня європейської коаліції держав-членів НАТО, що різко підвищить вимоги до їхньої оборонної спроможності. У такому разі Велика Британія може проявити себе якнайкраще, компенсувати іміджеві втрати й послаблення впливу в Європі, а також зміцнити свою роль в альянсі зі США. Велика Британія вже звично перебуває на «геополітичній розтяжці» між США та Європою. Лондон прагне зберегти й посилити власну значущість у міжнародній політиці як модератор між Вашингтоном і європейськими столицями. У разі скорочення американської присутності в Європі можливий

навіть певний формат повернення Великої Британії до ЄС, принаймні на рівні безпекової політики та торговельно-економічних відносин. Такими тенденціями необхідно скористатись Україні, яка шукає свій формат відносин із новими США та водночас прагне зберегти високу динаміку інтеграції в ЄС і НАТО.

Великій Британії важливо відігравати роль незамінного елемента в європейській безпековій архітектурі — насамперед разом із Німеччиною, Польщею та Францією, що добре розуміють у Лондоні. Ідеться, зокрема, про перспективи забезпечення миротворчої місії в Україні. Хоча прагнення сформуваати безпековий альянс «Україна — Польща — Велика Британія», яке британська сторона проголосила ще в січні 2022 року, наразі не реалізовано, ця геополітична вісь має сенс, а за умови конструктивної та відповідальної політики польської сторони й долучення держав Балтії, Румунії та Туреччини ще відіграє свою оборонно-стабілізаційну роль для всього регіону в нових геополітичних умовах повоєнної Європи.

1. Brailian, Y. (2023) 'From military training to music: what unites Ukraine and Great Britain', *Official website of Ukraine*, 12 June. Available at: [https://war.ukraine.ua/articles/what-unites-ukraine-and-great-britain/?fbclid=IwY2xjawHpVWpleHRuA2FlbQIxMQABHV36RRIBiFfzDtxPP0QhhMsCKW8FaWfWMZUWJz1Zt2CqsF4q\\_Crm32jQiw\\_aem\\_AF2R52MoPe9Ch6cly\\_FPjA](https://war.ukraine.ua/articles/what-unites-ukraine-and-great-britain/?fbclid=IwY2xjawHpVWpleHRuA2FlbQIxMQABHV36RRIBiFfzDtxPP0QhhMsCKW8FaWfWMZUWJz1Zt2CqsF4q_Crm32jQiw_aem_AF2R52MoPe9Ch6cly_FPjA)
2. Грубінко А. Історичний шлях українсько-британських відносин (до 30-річчя стратегічного партнерства) / А. Грубінко, Н. Буглай // Український історичний журнал. 2022. № 1. С. 206–219.
3. Стужук Ю. Співробітництво України та Великої Британії в умовах російсько-української війни // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського. 2022. № 2 (75). С. 135–140.
4. Yakovenko, N. and Luzan, Y. (2024) 'Ukrainian-British relations after Brexit: bilateral cooperation and European integration of Ukraine', *Actual Problems of International Relations*, 160, pp. 32–42.
5. «Україна не просить нічого, окрім миру». Джонсон уточнив, яку допомогу Британія надає Києву // NV. 10 лютого 2022. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/agresiya-rf-dzhonson-utochniv-yaku-dopomogu-britaniya-nadaye-kiyevu-ostanni-novini-50215705.html>
6. UK Cabinet Office (2021) *Global Britain in a Competitive Age: the Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy*. London: HM Government. p. 112.
7. Грубінко А. «Операція “Дефендер”» // Українська лінія. 5 липня 2021. URL: <https://ukrline.info/2021/07/05/operatsiia-defender>
8. Wikipedia (2025) *United Kingdom and the Russian invasion of Ukraine*. Available at: [https://en.wikipedia.org/wiki/United\\_Kingdom\\_and\\_the\\_Russian\\_invasion\\_of\\_Ukraine](https://en.wikipedia.org/wiki/United_Kingdom_and_the_Russian_invasion_of_Ukraine)
9. Mills, C. (2024) *Military assistance to Ukraine since the Russian invasion*. London: House of Commons Library. p. 85.

10. Landsman, D. (2023) 'Why is Britain so strongly behind Ukraine? Does it matter?', *British Foreign Policy Group*, 14 February. Available at: [https://bfp.gco.uk/2023/02/why-is-britain-so-strongly-behind-ukraine/?fbclid=IwY2xjawHkw3ZleHRuA2FlbQIxMQABHV0GSmAX0adWPxzMytGdRYSSrzkht4sVhnPwKl-IHQBUaaSAJETseAIKaA\\_aem\\_jWvhN25Bqp4rfx5Tp3jP8Q](https://bfp.gco.uk/2023/02/why-is-britain-so-strongly-behind-ukraine/?fbclid=IwY2xjawHkw3ZleHRuA2FlbQIxMQABHV0GSmAX0adWPxzMytGdRYSSrzkht4sVhnPwKl-IHQBUaaSAJETseAIKaA_aem_jWvhN25Bqp4rfx5Tp3jP8Q)
11. Dickinson, P. (2024) 'Britain's new government pledges "unwavering commitment" to Ukraine'. *Atlantic Council*, 9 July. Available at: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/britains-new-government-pledges-unwavering-commitment-to-ukraine/>
12. Starmer, K. (2022) 'Under my leadership, Labour's commitment to NATO is unshakable', *The Guardian*, 10 February. Available at: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/feb/10/labour-nato-british-left-ukraine-keir-starmer>
13. Posaner, J. and Keate, N. (2024) 'UK considers sending troops to Ukraine to bolster training', *POLITICO*, 19 December. Available at: [https://www.politico.eu/article/uk-mulls-troops-in-ukraine-for-military-training-mission-operation-interflex-john-healey/?fbclid=IwY2xjawHkDgVleHRuA2FlbQIxMQABHW1SsHZomfIxpDguyqjfps-TfMcp1u7cVK36xHPq6\\_F7FglJubD89ar7mA\\_aem\\_0iVQBo\\_WqEVU4c8jYIjWDA](https://www.politico.eu/article/uk-mulls-troops-in-ukraine-for-military-training-mission-operation-interflex-john-healey/?fbclid=IwY2xjawHkDgVleHRuA2FlbQIxMQABHW1SsHZomfIxpDguyqjfps-TfMcp1u7cVK36xHPq6_F7FglJubD89ar7mA_aem_0iVQBo_WqEVU4c8jYIjWDA)
14. Ipsos (2024) *Half of Britons feel more concerned about the situation in Ukraine following Trump victory*. Available at: [https://www.ipsos.com/en-uk/half-britons-feel-more-concerned-about-situation-ukraine-following-trump-victory?fbclid=IwY2xjawHpUQdLeHRuA2FlbQIxMQABHdxv0C\\_OLgLk52BrDHUqYUJUnaD9y4jDjPU34cG1NtJF9G4iLC-xNgIDQ\\_aem\\_KjBme8rvmrQgCDrlDM0C3g](https://www.ipsos.com/en-uk/half-britons-feel-more-concerned-about-situation-ukraine-following-trump-victory?fbclid=IwY2xjawHpUQdLeHRuA2FlbQIxMQABHdxv0C_OLgLk52BrDHUqYUJUnaD9y4jDjPU34cG1NtJF9G4iLC-xNgIDQ_aem_KjBme8rvmrQgCDrlDM0C3g)
15. Lawrence, D. (2022) 'UK trade and the war in Ukraine: Economic and geopolitical implications of the war for the UK', *Chatham House*, 1 September. Available at: <https://www.chathamhouse.org/2022/09/uk-trade-and-war-ukraine/effects-uk-and-international-sanctions-against-russia>
16. Foreign, Commonwealth & Development Office (2023) *UK–Poland partnership to provide homes and power to Ukraine*. Available at: <https://www.gov.uk/government/news/uk-poland-partnership-to-provide-homes-and-power-to-ukraine>
17. Loft, P. and Brien, P. (2025) *Ukraine: UK aid and humanitarian situation 2022 to 2025*. London: House of Commons Library. p. 18.
18. Ibid., p. 6.
19. Грубінко А. Такого монарха більше не буде // Українська лінія. 6 жовтня 2022. URL: <https://ukrline.info/2022/10/06/takoho-monarkha-bilshe-ne-bude>
20. Грубінко А. «Троїстий союз» // Українська лінія. 1 лютого 2022. URL: <https://ukrline.info/2022/02/01/troistyy-soiuz-abo-novi-horyzonty-iev>
21. Lanoszka, A. and Rogers, J. (2021) 'Why Britain should continue to support Ukraine', *Council on Geostrategy*, 16 April. Available at: [https://www.geostrategy.org.uk/britains-world/why-britain-should-continue-to-support-ukraine/?fbclid=IwY2xjawHkv7ZleHRuA2FlbQIxMQABHXh2KIGvvXjEhM0tQut7ZfImCZswfgwjKBfeCjQRTKm5Svx1O47CbZxvwg\\_aem\\_2oSdaOKjwSY7QKgwxx35Bg](https://www.geostrategy.org.uk/britains-world/why-britain-should-continue-to-support-ukraine/?fbclid=IwY2xjawHkv7ZleHRuA2FlbQIxMQABHXh2KIGvvXjEhM0tQut7ZfImCZswfgwjKBfeCjQRTKm5Svx1O47CbZxvwg_aem_2oSdaOKjwSY7QKgwxx35Bg)
22. UK Government (2024) *Agreement on Security Co-operation between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and Ukraine*. Available at: [https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65a14a6ae96df50014f845d2/UK-Ukraine\\_Agreement\\_on\\_Security\\_Co-operation.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65a14a6ae96df50014f845d2/UK-Ukraine_Agreement_on_Security_Co-operation.pdf)
23. Lanoszka, A. and Rogers, J. ibid.
24. Угода про сторічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії // Офіційне інтернет-представництво Президента України. 16 січня 2025. URL: [https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-storichne-partnerstvo-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchenim-korolivstvom-velikoi-britanii-i-pivnichnoi-irlandii?fbclid=IwY2xjawH2YilleHRuA2FlbQIxMQABHRncwNP9-YxXbKL9sKxmF1%20Ts4YPr\\_p2VyN9DrudjYqmV6ESLDIwAp5t-PA\\_aem\\_1\\_W0SgdCwoojm0wmhclIRYA](https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-storichne-partnerstvo-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchenim-korolivstvom-velikoi-britanii-i-pivnichnoi-irlandii?fbclid=IwY2xjawH2YilleHRuA2FlbQIxMQABHRncwNP9-YxXbKL9sKxmF1%20Ts4YPr_p2VyN9DrudjYqmV6ESLDIwAp5t-PA_aem_1_W0SgdCwoojm0wmhclIRYA)

**Andrii Hrubinko,**

Doctor of History, Full Professor,  
Department of Legal Theory and Constitutionalism,  
Director of the Centre for Strategic Analysis and International  
Studies, West Ukrainian National University

## UKRAINIAN-BRITISH RELATIONS AT THE STAGE OF THE RUSSIAN- UKRAINIAN WAR (2022–25)

**Abstract.** The article presents the results of a study of the history of Ukrainian-British relations during Russia's war against Ukraine, assessing the prerequisites for the enhancement of these relations in the first stage (2014–21) of the modern Russian-Ukrainian war; the key areas of bilateral cooperation; the UK's role in Ukraine's resistance against the Russian invasion in view of the ongoing international processes; the peculiarities of updating the body of bilateral agreements; and the influence factors, achievements, and miscalculations in the UK's policy towards Ukraine.

The study concludes that Russian military aggression against Ukraine has marked a new stage in the history of the UK's foreign policy and Ukrainian-British relations. The UK's unconditional (mainly military) assistance in the war has proven invaluable to Ukrainians and opened up significant prospects for further cooperation to achieve a just peace and rebuild Ukraine. The UK has confirmed its continued interest in developing strategic cooperation with Ukraine and supporting Ukraine's European and Euro-Atlantic integration.

The author argues that with the United States' gradual withdrawal from supporting Ukraine and leading NATO, the UK's importance to the European security system increases. However, as its international influence remains limited, the UK is not ready to undertake large-scale efforts to counter Russian aggression without the help of partners in Europe and the support of the US. Therefore, parties to interstate cooperation will have to work hard to implement joint plans, especially to preserve existing ones and form new multilateral formats of cooperation at the regional level.

**Keywords:** military aggression, strategic relations, European security, security guarantees, 'centenary agreement', military assistance, NATO, EU.